

Samozaščitni ukrepi pred nevarnostjo APK

Afriška prašičja kuga (APK) ostaja ena največjih groženj sodobni prašičereji. Gre za zelo nalezljivo virusno bolezen domačih in divjih prašičev, ki povzroča velike gospodarske izgube, saj učinkovitega zdravljenja ni, cepiva pa v praksi še niso široko dostopna. Bolezen za ljudi ni nevarna, vendar lahko ob pojavu na gospodarstvu povzroči pogin živali, usmrnitev celotne reje ter dolgotrajne omejitve trgovanja. Zaradi ponovnih izbruhov v državah naše regije je dosledno izvajanje samozaščitnih ukrepov ključnega pomena za vsakega rejca.

Biovarnost je najboljša zaščita

Najpomembnejši ukrep za preprečevanje vnosa virusa APK v rejo je dosledno izvajanje biovarnostnih ukrepov. Vsaka kmetija mora delovati po načelu, da je stik prašičev z možnimi viri okužbe čim bolj omejen.

Vsi vhodi v objekte morajo biti nadzorovani. Vstop naj bo dovoljen le osebam, ki so nujno potrebne za delo v hlevu. Ob vходу je priporočljivo urediti higiensko pregrado, kjer se obiskovalci in zaposleni preoblečejo v čista delovna oblačila in obutev, namenjena izključno za uporabo na kmetiji.

Posebno pozornost je treba nameniti razkuževanju. Obutev, oprema, vozila in drugi predmeti, ki prihajajo v stik z rejo, morajo biti redno očiščeni in razkuženi. Učinkovito razkuževanje je možno le na predhodno očiščenih površinah, saj organski material zmanjšuje delovanje razkužil.

Preprečevanje stikov z divjimi prašiči

Divji prašiči predstavljajo enega najpomembnejših rezervoarjev virusa APK v Evropi. Zato je nujno preprečiti vsak neposreden ali posreden stik med domačimi in divjimi prašiči.

Prašiče je treba rediti v ustrezno ograjenih objektih oziroma izpustih. Krma, stelja in voda morajo biti zaščiteni pred dostopom divjih živali. Posebna previdnost je potrebna pri skladiščenju sena, slame in drugih materialov, ki bi lahko bili onesnaženi z izločki divjih prašičev.

Lovci, rejci in druge osebe, ki prihajajo v stik z divjimi prašiči, morajo po lovu ali delu v naravi temeljito očistiti in razkužiti obutev, oblačila ter opremo. Pred vstopom v hlev je priporočljivo preteči najmanj 48 ur od zadnjega stika z divjimi prašiči.

Previdnost pri krmi in ostankih hrane

Virus APK je izjemno odporen in lahko dolgo časa preživi v mesu, mesnih izdelkih ter okolju. Zaradi tega je krmljenje prašičev s kuhinjskimi ostanki ali ostanki hrane strogo prepovedano.

Na kmetiji je treba zagotoviti, da ostanki hrane ne pridejo v stik s prašiči. Posebno tveganje predstavljajo mesni izdelki neznanega izvora, ki jih lahko na kmetijo prinesejo obiskovalci ali sezonski delavci. Tudi majhna količina okuženega mesa lahko povzroči izbruh bolezni.

Krmo je priporočljivo kupovati pri preverjenih dobaviteljih, skladiščiti pa jo je treba v zaprtih prostorih, zaščiteneh pred glodavci, pticami in drugimi živalmi.

Nadzor prometa živali in vozil

Nakup novih živali predstavlja eno največjih tveganj za vnos bolezni. Rejci naj živali kupujejo izključno iz preverjenih rej z znanim zdravstvenim statusom. Ob prihodu na gospodarstvo je priporočljiva karantena, v kateri se spremlja zdravstveno stanje novo prispelih živali.

Veliko pozornost je treba nameniti tudi prevoznim sredstvom. Vozila za prevoz živali, krme ali gnojevke lahko predstavljajo pomemben vir prenosa bolezni. Pred vstopom na gospodarstvo morajo biti ustrezno očiščena in razkužena.

Hitro ukrepanje ob sumu na bolezen

Za APK so značilni visoka vročina, izguba apetita, apatičnost, pordelost kože, težko dihanje ter nenadni pogini živali. Ker so klinični znaki lahko podobni drugim boleznim, mora rejec ob vsakem sumu nemudoma obvestiti veterinarja.

Zgodnje odkrivanje bolezni je ključnega pomena za omejevanje širjenja okužbe. Vsako odlašanje lahko povzroči hitro širjenje virusa na druge reje in velike gospodarske posledice za celoten sektor.

Skupna odgovornost vseh deležnikov

Uspešno preprečevanje APK ni naloga posameznega rejca, temveč skupna odgovornost vseh, ki sodelujejo v prašičerejski verigi. Rejci, lovci, veterinarji, prevozniki in drugi deležniki lahko z doslednim izvajanjem biovarnostnih ukrepov pomembno zmanjšajo tveganje za pojav bolezni.

Čeprav popolne zaščite ni mogoče zagotoviti, so prav stroga biovarnost, odgovorno ravnanje in pravočasno ukrepanje najmočnejše orožje v boju proti afriški prašičji kugi. Vsak preprečen vnos virusa pomeni zaščito živali, gospodarstva in prihodnosti slovenske prašičereje.

Potem bi bilo smiselno to poudariti tudi v prispevku, saj gre za pomemben ukrep na ravni celotnega sektorja:

Biovarnostni načrti kot pomemben preventivni ukrep

V zadnjih letih je bil v slovenski prašičereji narejen pomemben korak na področju preprečevanja afriške prašičje kuge. V okviru Javne službe kmetijskega svetovanja Slovenije (JSKS) so bili za vse zainteresirane komercialne reje prašičev pripravljene biovarnostni načrti, katerih namen je sistematično prepoznavanje tveganj in določitev ukrepov za zmanjšanje možnosti vnosa bolezni v rejo.

Biovarnostni načrt predstavlja pregled vseh ključnih točk na gospodarstvu, kjer lahko pride do vnosa povzročiteljev bolezni. Vključuje organizacijo prometa ljudi in vozil, ravnanje z živalmi, skladiščenje krme in nastilja, postopke čiščenja in razkuževanja ter ukrepanje ob sumu na pojav bolezni. Poseben poudarek je namenjen preprečevanju stikov z divjimi prašiči in nadzoru vseh potencialnih poti vnosa virusa.

Slovenska prašičereja je z izdelavo biovarnostnih načrtov za komercialne reje naredila pomemben korak k večji pripravljenosti na morebiten pojav APK. Vendar pa bo uspešnost teh načrtov odvisna predvsem od vsakodnevnega izvajanja predvidenih ukrepov na posameznih gospodarstvih. Biovarnost namreč ni dokument v predalu, temveč način razmišljanja in dela, ki mora postati del vsakdanje prakse vsakega rejca.

Tabela 1: Ključni samozaščitni ukrepi za preprečevanje vnosa afriške prašičje kuge (APK)

Področje	Ukrep
Vstop oseb v rejo	Omejiti obiske na nujno potrebne osebe. Voditi evidenco obiskov. Uporaba zaščitne obutve in oblačil.
Sanitarni vozeli	Preobuvanje in preoblačenje pred vstopom v hlev. Umivanje in razkuževanje rok.
Vozila in mehanizacija	Čiščenje in razkuževanje vozil pred vstopom na gospodarstvo ter po odhodu z njega.
Nakup živali	Nakup le iz preverjenih rej z znanim zdravstvenim statusom. Priporočljiva karantena za novo prispele živali.
Stik z divjimi prašiči	Preprečevanje neposrednega in posrednega stika. Ustrezno ograjevanje objektov in izpustov.
Krma in stelja	Skladiščenje v zaprtih prostorih, zaščitnih pred divjimi živalmi, glodavci in pticami.
Kuhinjski ostanki	Stroga prepoved krmljenja prašičev z ostanki hrane ali mesnimi izdelki.
Lovske aktivnosti	Po lovu ali stiku z divjimi prašiči temeljito čiščenje in razkuževanje opreme, oblačil in obutve.
Poginule živali	Takojšnja odstranitev in ustrezno ravnanje v skladu z veterinarskimi predpisi.
Čiščenje in razkuževanje	Redno čiščenje objektov, opreme in transportnih sredstev.
Spremljanje zdravstvenega stanja	Dnevno opazovanje živali in hitro ukrepanje ob pojavu bolezenskih znakov.
Obveščanje veterinarja	Ob vsakem sumu na APK takojšen kontakt z veterinarjem.
Biovarnostni načrt	Izvajanje ukrepov, določenih v biovarnostnem načrtu gospodarstva, ter njegovo redno posodabljanje.
Izobraževanje zaposlenih	Redno usposabljanje družinskih članov in zaposlenih o biovarnostnih ukrepih.

Zaključek

Izkušnje držav, kjer je bolezen že povzročila ogromno škodo, jasno kažejo, da o uspehu ne odločajo sreča, temveč doslednost, disciplina in odgovorno ravnanje vseh deležnikov. Vsak neopran škorenj, nepreverjen obiskovalec ali kos okuženega mesa lahko pomeni začetek katastrofe za celotno rejo.

Najpomembnejše orožje proti APK niso zdravila ali cepiva, ampak vsakodnevni biovarnostni ukrepi, ki jih izvajamo na kmetiji. Zato naj bo zaščita reje pred APK del vsakodnevne rutine in ne ukrep šele takrat, ko se bolezen pojavi v okolici. Le z visoko stopnjo pripravljenosti, strokovnim ravnanjem in skupnim sodelovanjem lahko ohranimo zdrave črede, zaščitimo slovensko prašičerejo in zagotovimo njeno prihodnost tudi za naslednje generacije. **Pri APK velja preprosto pravilo: bolezen je veliko lažje preprečiti kot odpravljati njene posledice.**